

Verkostoja ymmärtämässä Verkostot ohjauksessa – yhteistyöllä tuloksiin

**NUORISOTAKUU
– OHJAUSYHTEISTYÖLLÄ TULOSSIIN**
Mikkeli 16.5.2013 klo 13-16

Hannele Torvinen

jamk.fi

Verkosto metaforana ja verkostoanalyttisenä käsitteenä

Verkostot hierarkioiden ja markkinoiden välissä

(mukaillen Jackson & Stainsby 2000; Valkokari 2009 & 2010; Nykänen 2010; Torvinen 2011)

Hierarkiat

Yrityksen kontrolloima liiketoiminta
Julkisen hallinnon perinteinen johtamis- ja toimintatapa

Verkostot

Yhtymät
Sosiaaliset verkostot
Kumppanuudet

Markkinat

Markkinaehtoiset liiketoimintasuhteet

- Kontrolloidut suhteet ja päätöksenteko
- Auktoriteetti
- Tiedon ja vallan kulku ylhäältä alas

- Yhteiset tavoitteet
- Yhteinen näkemys
- Vuorovaikutus
- Luottamus
- Toiminnot rakentuvat toistensa varaan
- Tieto kulkee vastavuoroisesti toiminnan tasolta toiselle

- Kilpailusuhteet
- Taloudelliset arvot
- Hintakilpailu

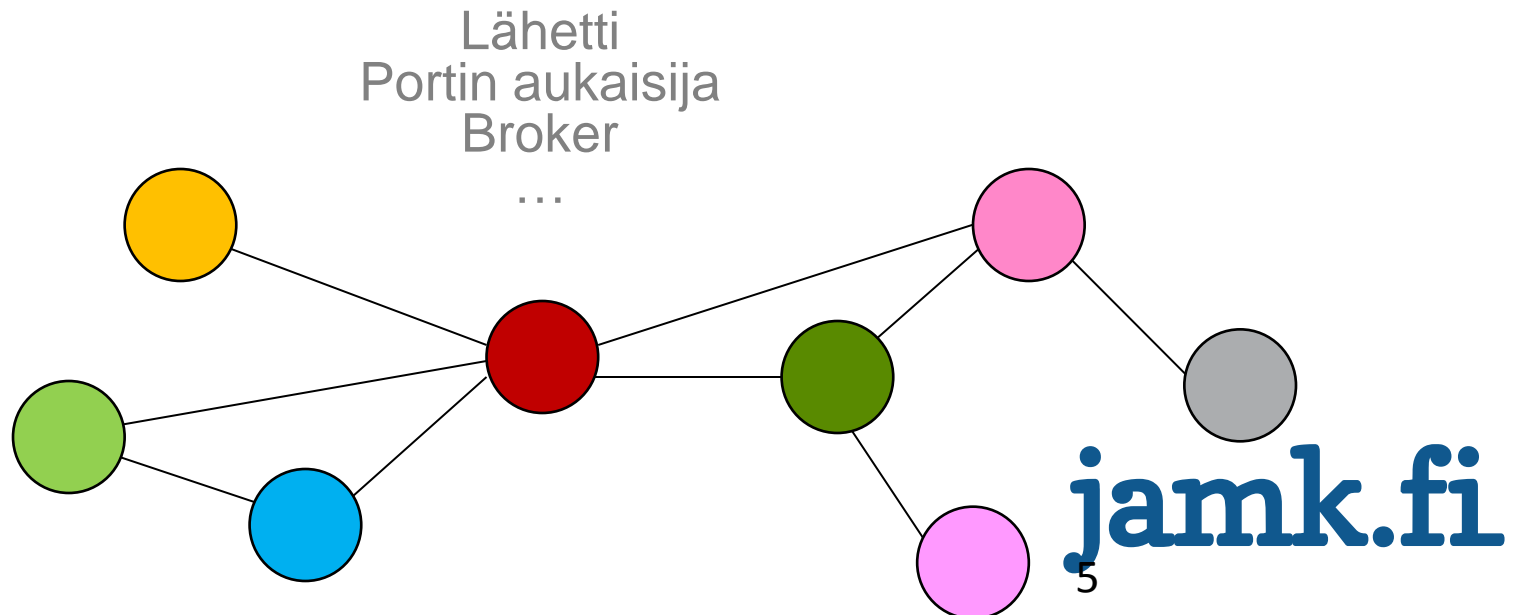
Verkostoissa on kyse käsityksestä suhteiden merkityksestä

- Verkosto on käsitteellinen ja toiminnallinen väline kokonaisuuden, osien ja niiden keskinäisten suhteiden tarkasteluun
  - *SVA (SNA) – sosiaalisten verkostojen analyysi tekee vuorovaikutuksen näkyväksi*
- Verkostot ovat luonteeltaan sosiaalisia ja suhteet toimivat kanavina, joiden kautta **voimavarat** kulkevat!
- Toimijoiden välillä vallitsee **keskinäinen riippuvuus** -suhteilla on sisältö ja ne muodostavat rakenteen

Verkostosuhteiden siltaaminen (broker)

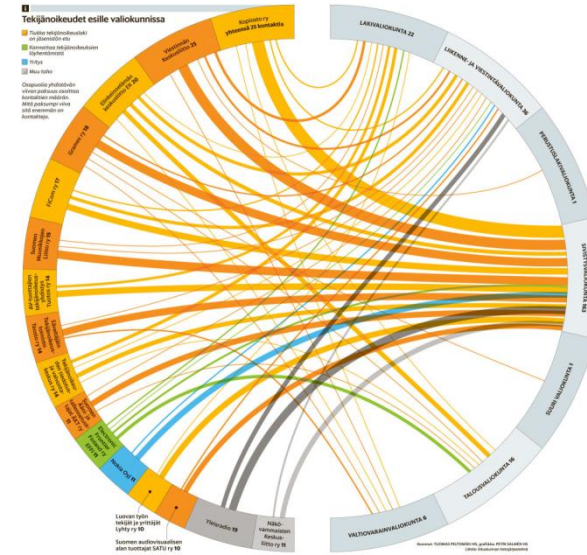
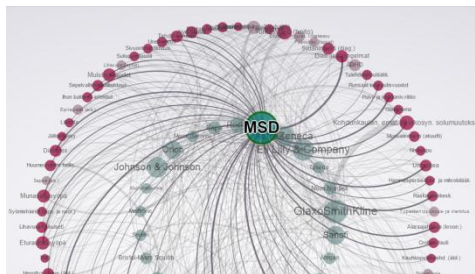
Siltaaminen (betweenness) kertoo siitä, kuinka usein henkilö sijaitsee muiden henkilöiden välissä ja välittää heidän välistä vuorovaikutustaan (tiedon portinvartija tai portin aukaisija). Henkilöllä X on verkostossa korkea betweenness-arvo

- Kokonaistoiminnalle on edullista, että sen sosiaalinen rakenne hajaantuu, verkosto harvenee ja organisaatioiden sisälle ja rajapinnoille syntyy fraktioita, jotka ovat sosiaalisen pääoman lähteitä (Pirttilä ym. 2009)

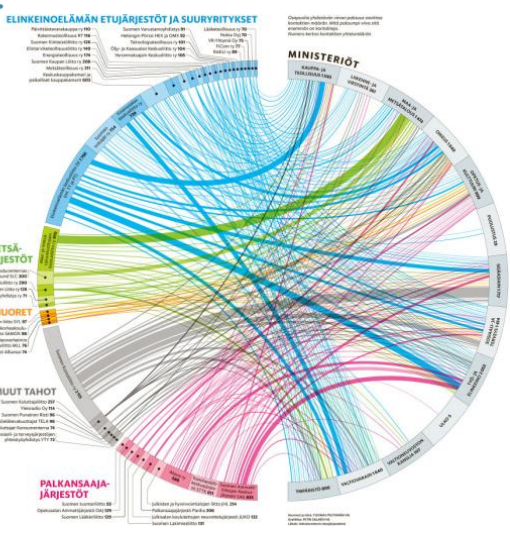
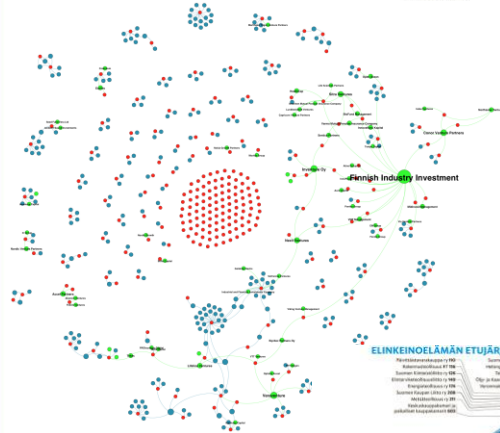
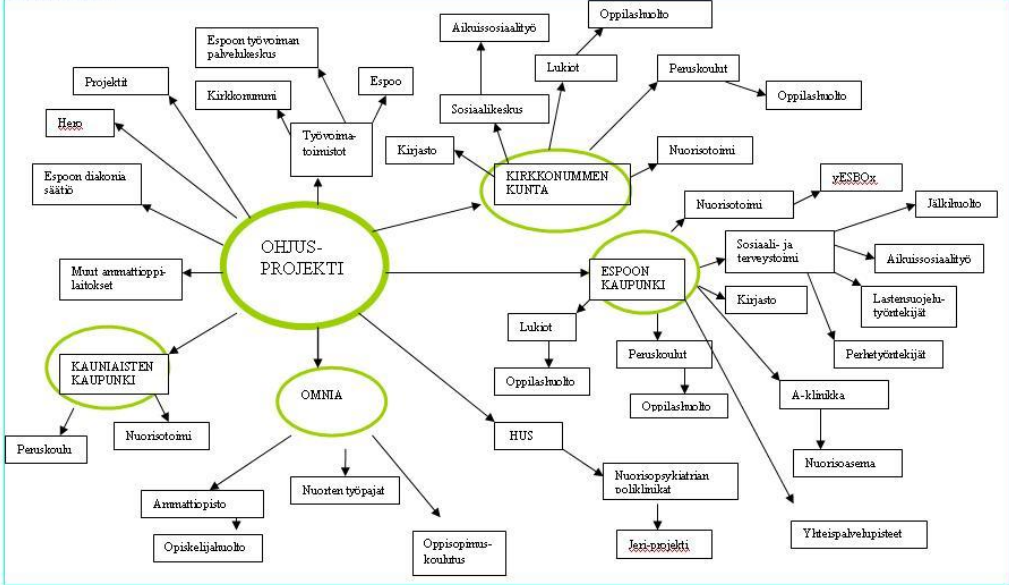

Visualisointi on työkalu – ei itsetarkoitus, sen tehtävänä on tuottaa ymmärrystä!

	TE-toimisto	AMK	Oppilaitos
TE-toimisto	-	0 (1)	1 (4)
AMK	0	-	1 (3)
Oppilaitos	1 (3)	1 (2)	-

Yhteistyötahot:

Edellisen aukeaman kuvion etujärjestöt omiksi ryhmiikseen eriteltynä

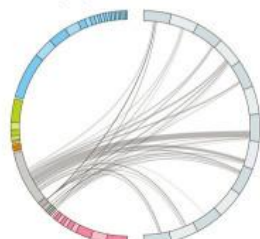
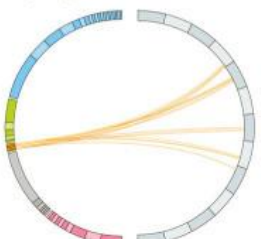
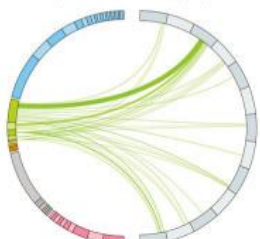
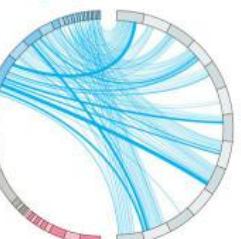
Elinkeinoelämän etujärjestöt ja suuryritykset

Palkansaajajärjestöt

Maa- ja metsätalousjärjestöt

Lapset ja nuoret

Muut järjestöt

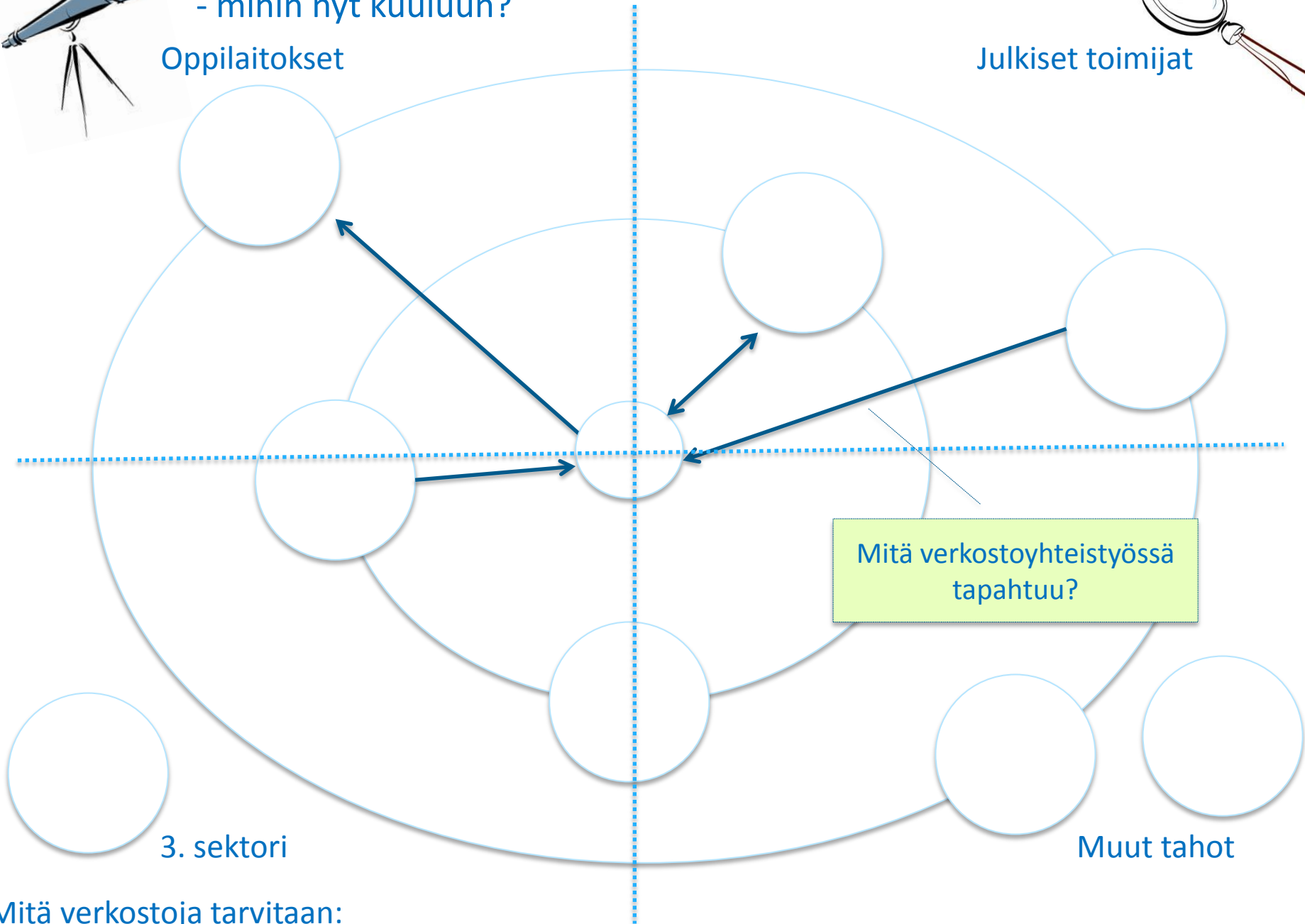
PETRI SALMÉN HS

Ohjausyhteistyön verkostot nuorten tilanteesta katsottuna - mihin nyt kuuluun?

Oppilaitokset

Julkiset toimijat

3. sektori

Muut tahot

Mitä verkostoja tarvitaan:

Oivalluksia ja oppia välitehtävästä

Perehtyjä(t)/ ammattilainen	Mikä yllätti?	Mikä hyödytti omaa työtä?	Mitä uusia käytäntöjä opin ja/tai voin soveltaa omaan työhöni?

Verkoston toiminnan organisoituminen

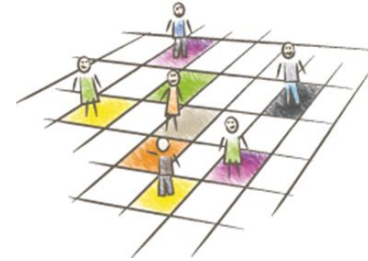
- **Itseorganisoituva malli:** sovitaan kuka/ketkä kuuluvat verkostoon ja tekevät tekevät aloitteita verkoston työskentelystä/ tapaamisista (toimintatavat/ pelisäännöt)
- Sovitaan menettelytavoita ja käytänteistä, miten kaikki voivat nostaa asioita yhteiseen käsittelyyn
- Ideat ja vastuu teemojen nostamisesta eivät jää ryhmän koollekutsujalle/ vetäjälle, vaan harjoitetaan yhteistä toimijuutta
- Jos verkostossa ei synny aktiivista toimintaa, se todennäköisesti hiipuu → ota siis aktiivinen aloite, ideoi ja ole vuorovaikutuksessa!
- Hyvä periaate on, että kaikki raportoivat sovittuun paikka /lähettävät kokoontumisistaan viestit KAIKILLE , jotta mukaan voi liittyä missä vaiheessa tahansa!

***Lähtökohtaisesti
verkotot
organsoituvat
haluamallaan
tavalla!***

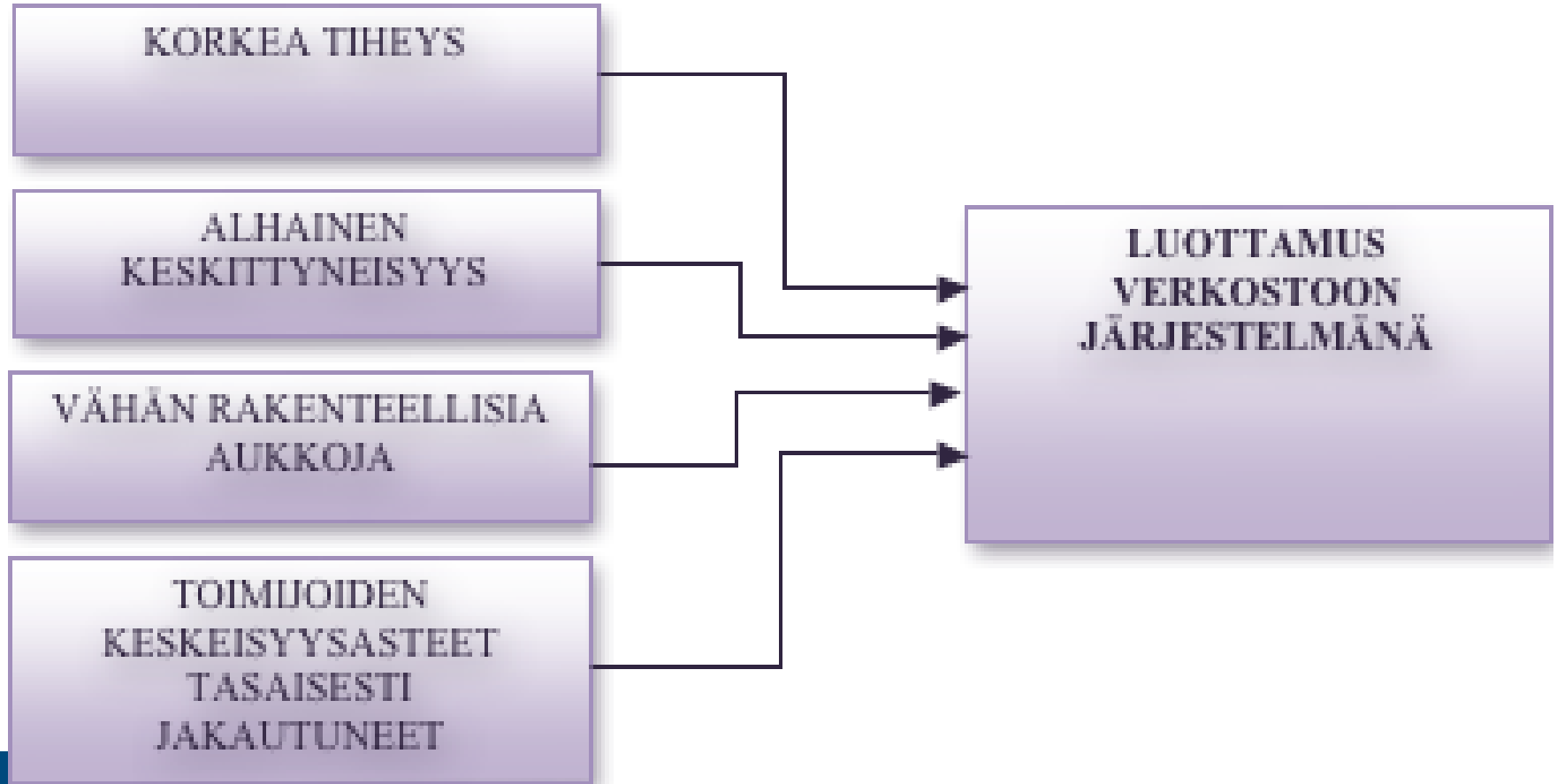
jamk.fi

Verkostojen onnistumiseen ja toimivuuteen vaikuttavia tekijöitä

- **Vapaaehtoisuus ja verkostojen itsenäisyys:** toisistaan riippumattomilla toimijoilla on yhteinen intressi
- Verkosto käyttää **yhteisiä resursseja**, sosiaalista pääomaa, mikä tehostaa toimintaa luoden uutta tietoa ja osaamista
- Ihmiset luonteenpiirteineen
- Luottamus ja sen rakentaminen
- Koordinointi ja johtaminen (tiivit verkostot)/ tasavertainen toimijuus (löyhät verkostot)
- Verkosto osoittaa tarpeellisuutensa: tunnistetut hyödyt vs. paluu entiseen toimintamalliin

Verkostojärjestelmään perustuvaa luottamusta edistävät rakenteelliset tekijät

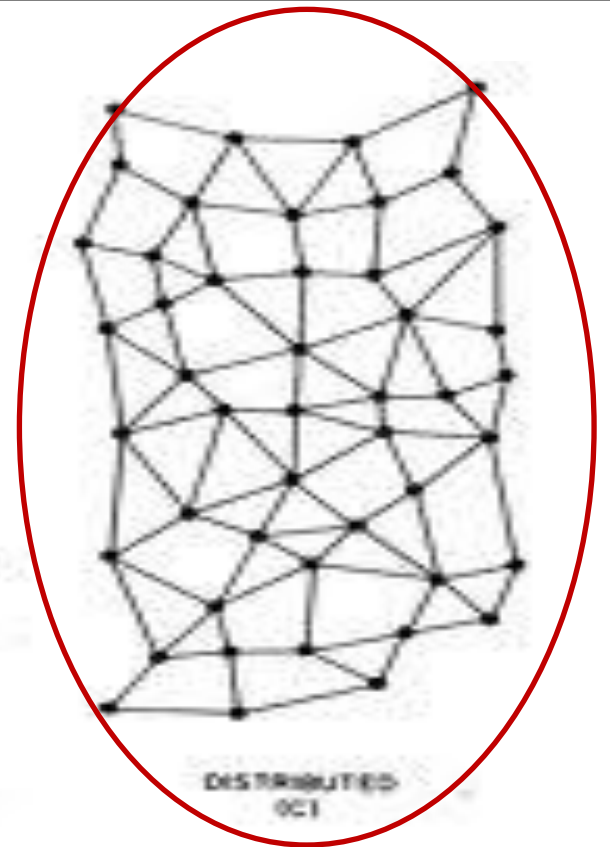

CENTRALIZED
(A)

DECENTRALIZED
(B)

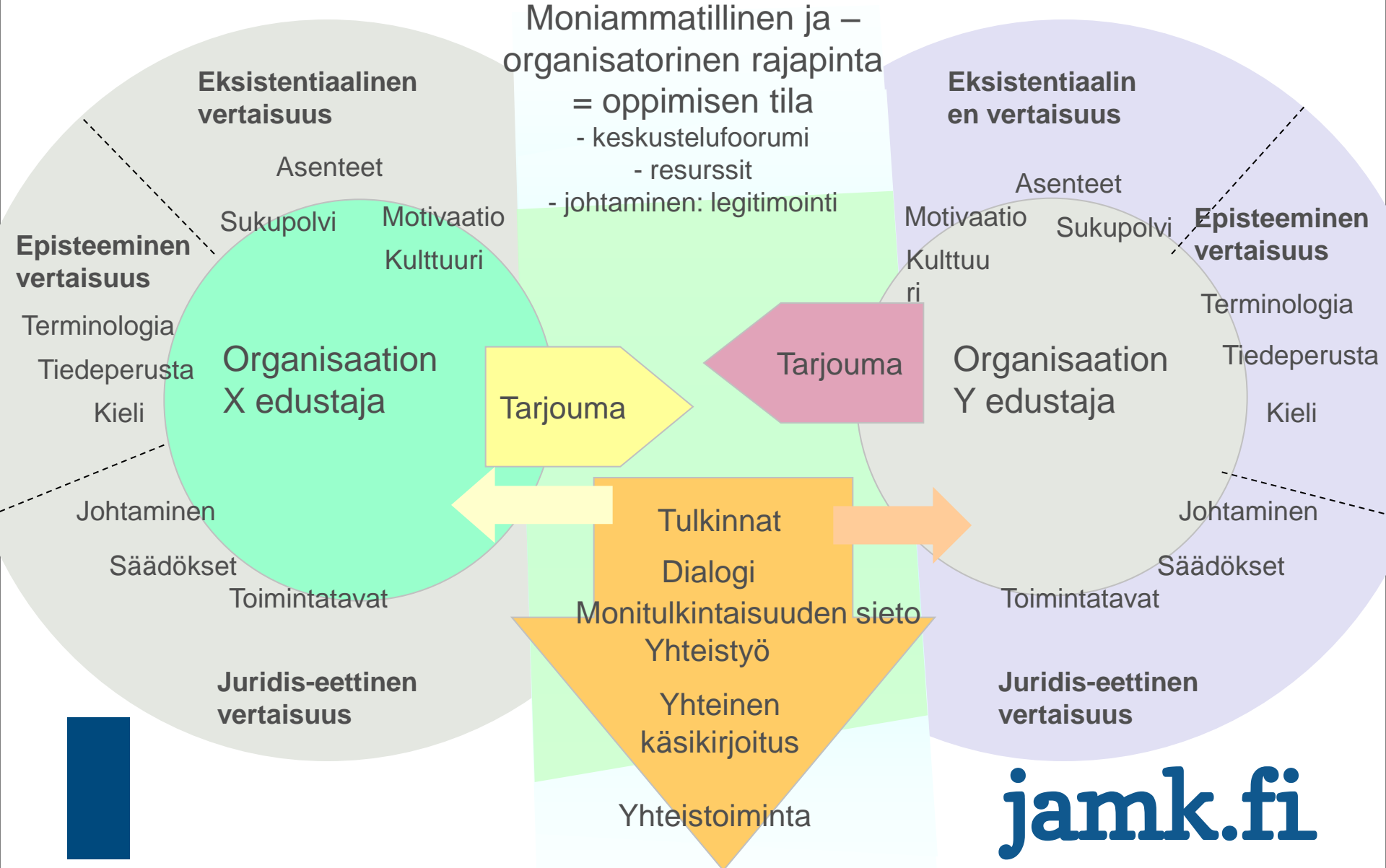
DISTRIBUTED
(C)

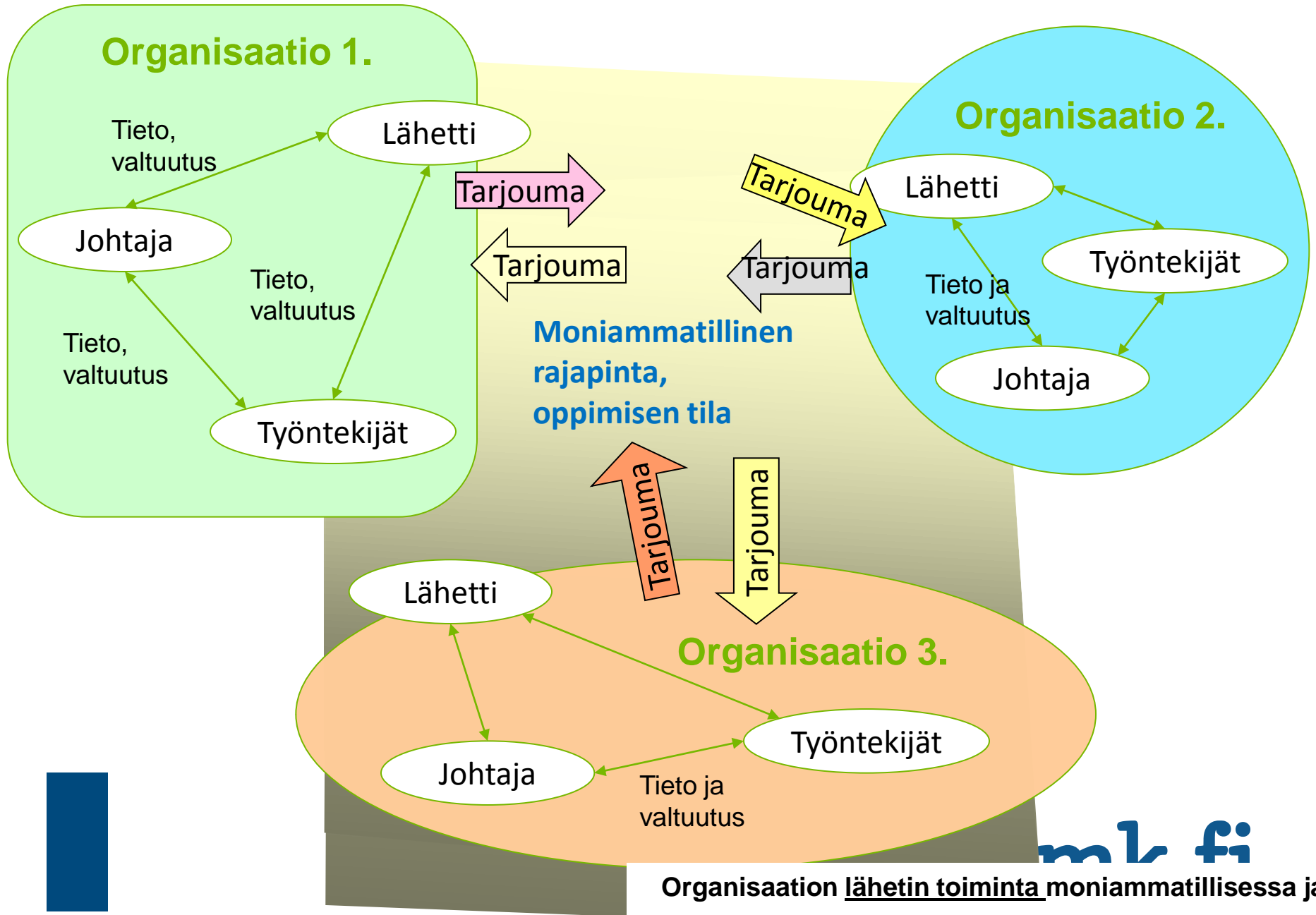
FIG. 1 - Centralized, Decentralized and Distributed Networks

1 / 9 / 90 -sääntö

Moniammatillinen yhteistyö oppimisen tilassa (Nykänen ym. 2007;

Juutilainen 2003; Engeström 2004; Karjalainen, Heikkinen & Saarnivaara 2007 -mukailten)

Asiakas- ja tarvelähtöiseen toimintaan sitoutuminen

(Torvinen 2011; Fullan 2003)

Johtamisen tehtävänä on koherenssin luominen

- toiminnan kehittämiseen liittyvän kokonaiskuvan (big picture) ja sen sisällä olevien osien yhteensovittamista siten, että uudet tavoitteet ja moraalinen sitoutuminen yhdistyvät samaan kokonaisuuteen (toimintakulttuuri/ valtuutus)

Keskiössä ideointi ja toimijoiden ajattelun ja osaamisen kehittäminen, ei ”ohjelmien” kehittäminen

Moraalinen sitoutuminen

- sitoutumista päämäärään, toimintaan ja kehittämiseen **ruohojuuritasolla** (uusia menettelytapoja, strategioita, mekanismeja, toimintamalleja ja -käytänteitä)
- synnyttää toimijoille mahdollisuuden laajentaa omia näkemysmaailmojaan (yhteinen tiedonmuodostus)

Bottom Up vaiko Top Down?

(Fullan 1999 27, 60 ja 2003, 33)

- kumpikaan strategia ei yksin tuota koherenssia - ”top” on liian etäinen ja ”bottom” liian hämmentynyt
- laajamittaisen uudistamisen onnistuminen systeemissä vaatii **omistajuuden syntymistä** kaikilla toiminnan tasoilla
- Fullan varoittaa liiallisen struktuurin luomisen johtavan puolin ja toisin epäonnistumiseen, kun taas yritettäessä toimia ilman struktuuria koko kehittämistyö kaatuu.

jamk.fi

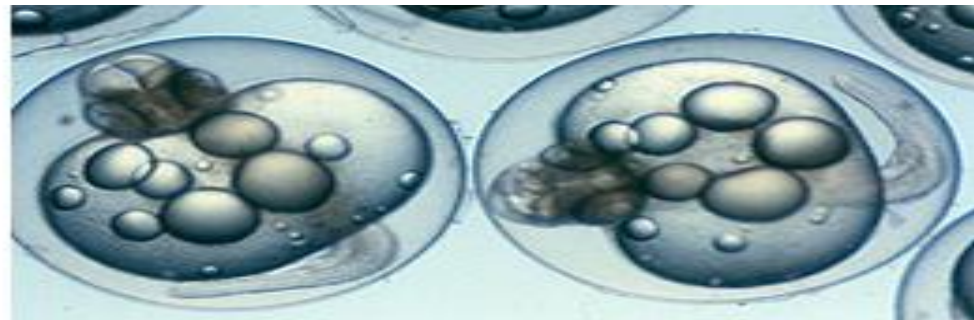
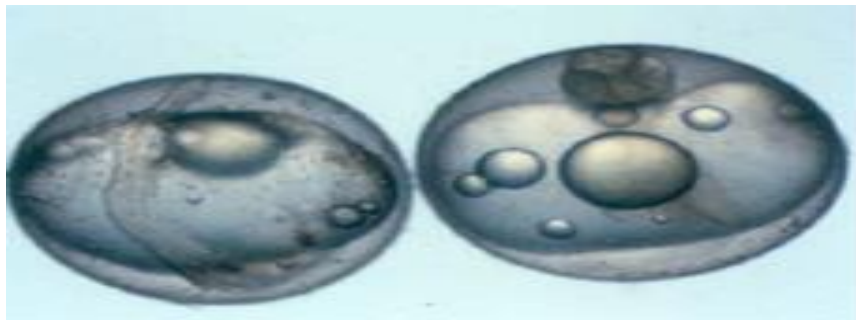

”Kollektiivisen kapasiteetin” kasvattaminen

(Harris 2010, 197; Levin & Fullan 2008, 295-297)

- ”Kapasiteetin kasvattamisessa” päähuomio on toiminnan tuloksissa (vaikuttavuus) – yhteinen tavoite kirkkaana!
  - yhteiskehittely, yhteinen/ jaettu tiedonmuodostus, tietokäytännöt
- Kapasiteetin kasvattaminen strategiana kasvattaa kaikilla verkoston toiminnan tasoilla yksilöllistä ja kollektiivista tietoa, osaamista ja motivaatiota.
- Tämä puolestaan synnyttää **organisaatorakenteiden uudistamistarpeita** - olemassa olevat rakenteet säilyttävät usein nykykäytänteitä.

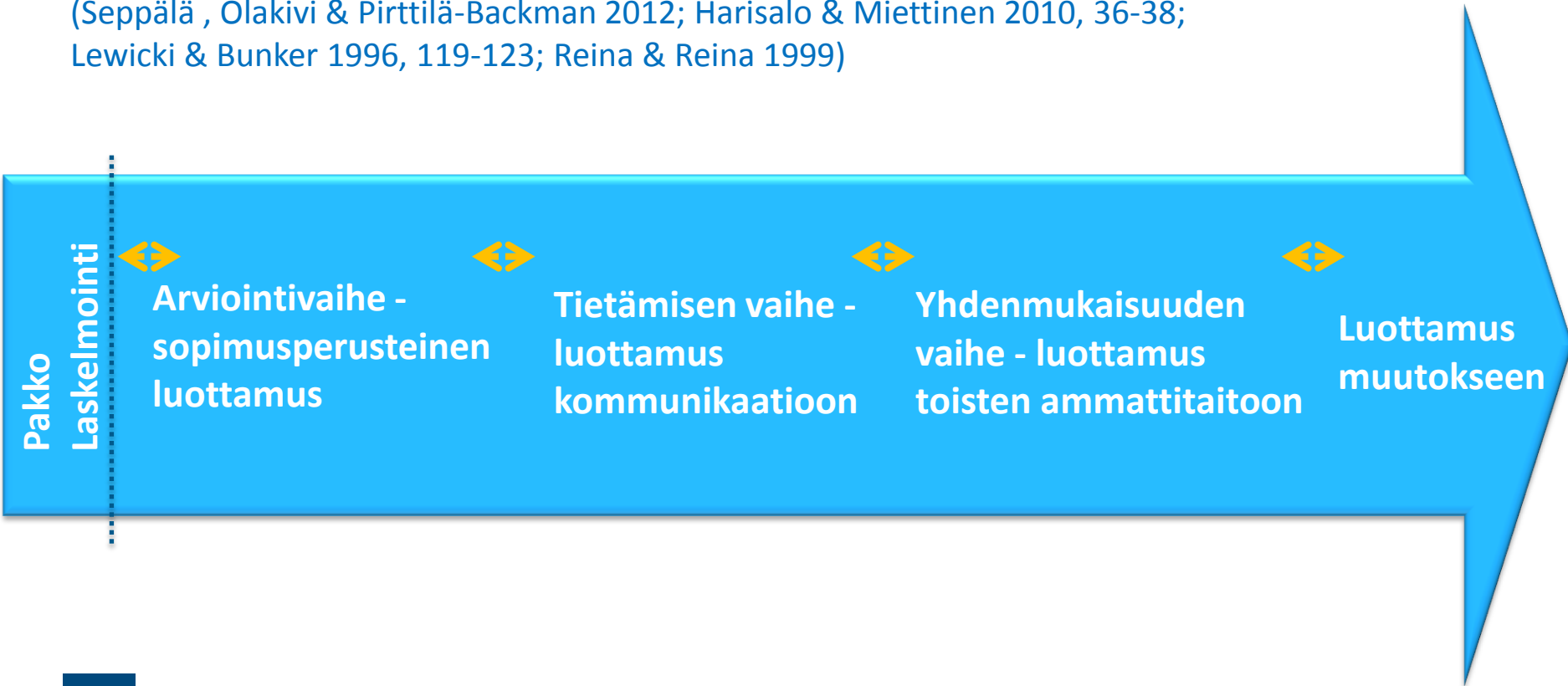
Luottamuksesta verkostossa

- Rakentava ja kannustava vuorovaikutus on edellytys sille, että verkostossa toimiminen on ylipäätään mahdollista.
- Luottamuksen syntymiseen vaikuttavat ...
  - toimijoiden välillä on keskinäinen riippuvuus,
  - toiminnalla on yhteinen päämäärä ja tavoitteet,
  - yhteistyö hyödyttää kaikkia osapuolia,
  - osapuolet odottavat toisiltaan myönteistä käyttäytymistä,
  - kaikki toimivat yhteisen tavoitteen mukaan,
  - ymmärretään, että luottamus ei synny pakottamalla ja
  - ollaan tietoisia, että luottamus rakentuu yhteisen toiminnan kautta.

Luottamuksen rakentuminen verkostoyhteistyössä

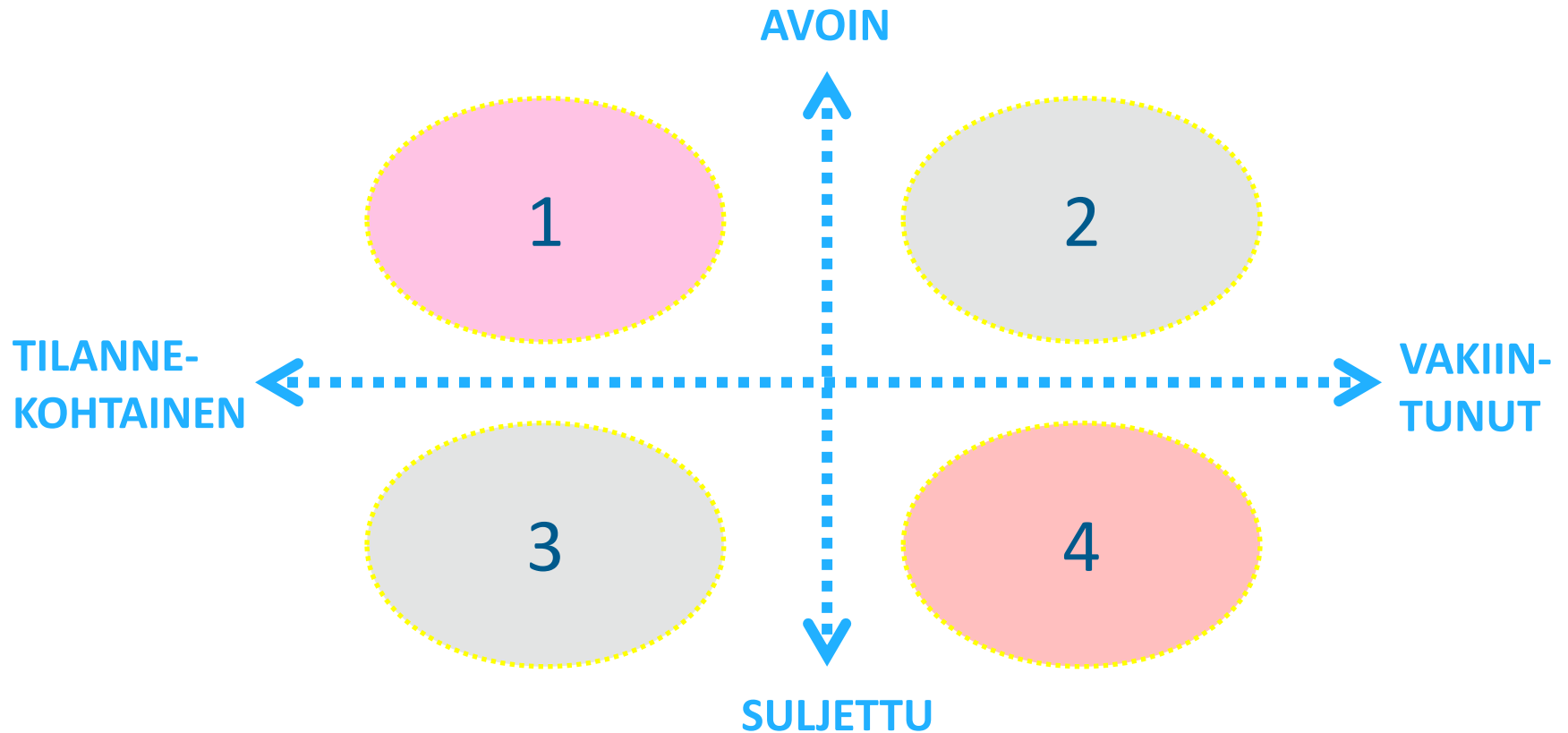
(Seppälä , Olakivi & Pirtilä-Backman 2012; Harisalo & Miettinen 2010, 36-38; Lewicki & Bunker 1996, 119-123; Reina & Reina 1999)

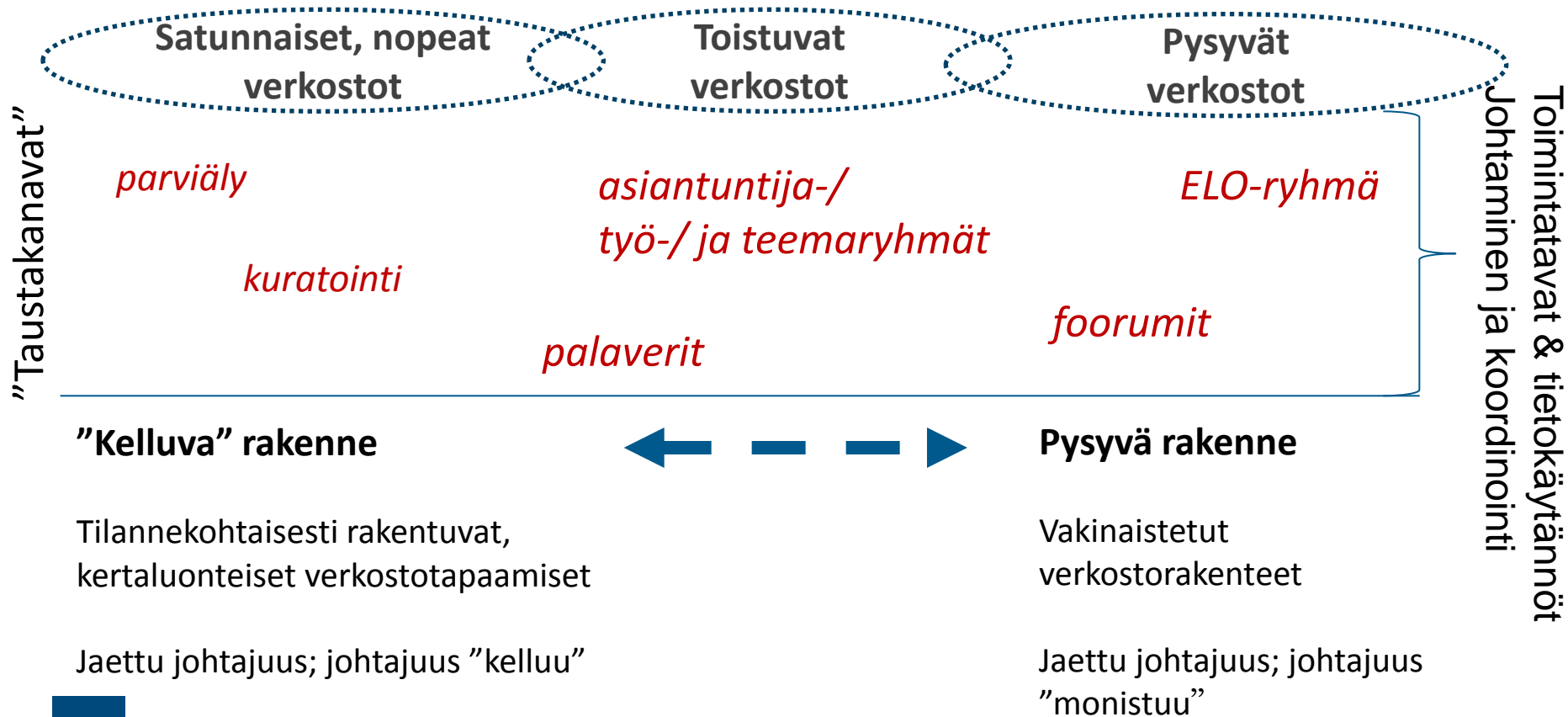
Osallisuus vs. hyväksyminen

Verkostoyhteistyön rakenteelliset ja toimintakulttuuriset ulottuvuudet

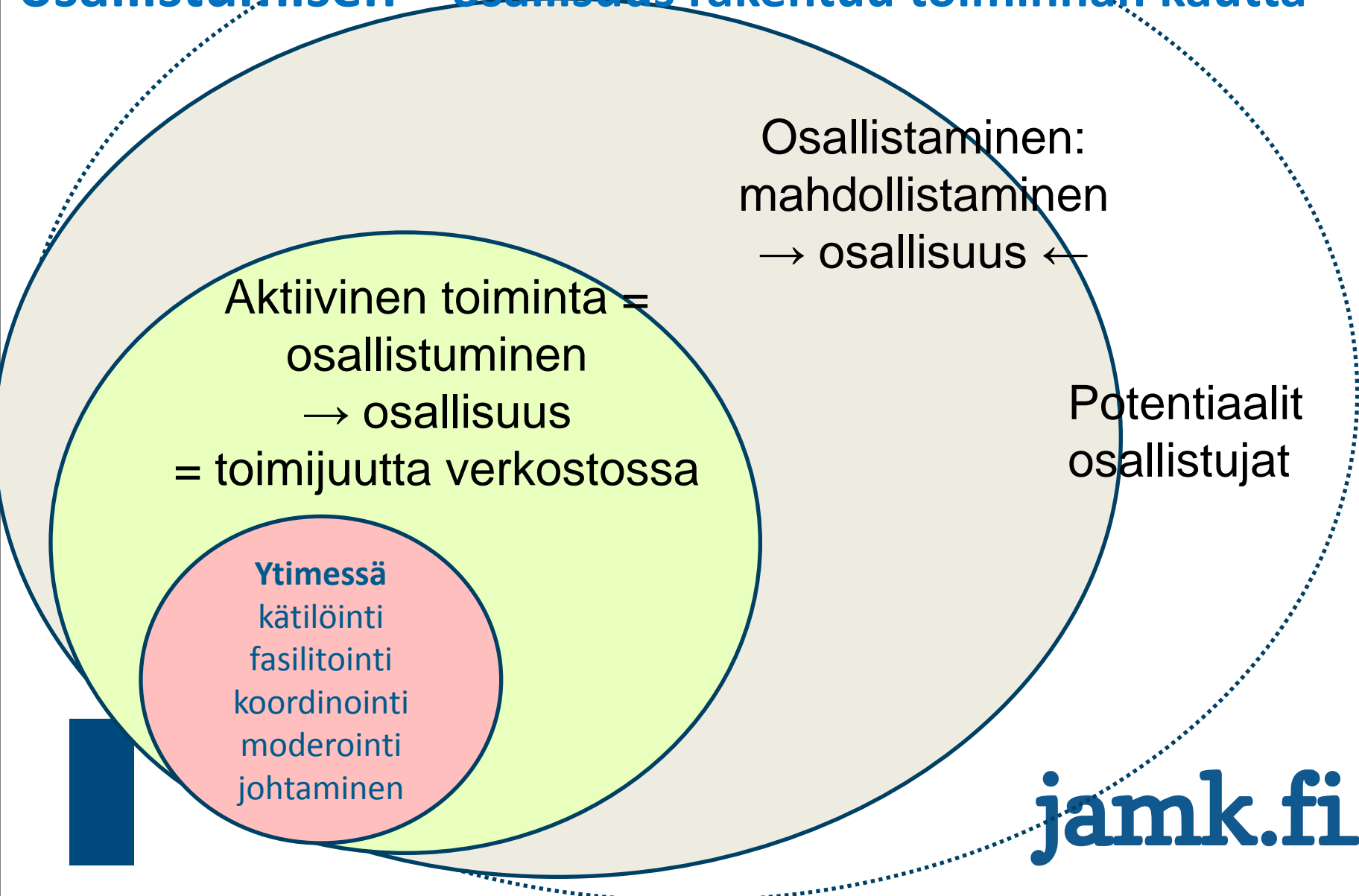

Verkoston toiminnan rakenteita

(mukaan Seppänen-Järvelä & Karjalainen 2006)

Verkostojen johtaminen ja koordinointi mahdollistaa osallistumisen – osallisuus rakentuu toiminnan kautta

Toimijuus ja tuki verkostoissa

(mm. Hintikka 2012; Mäkelä 2012; Aalto 2012; Torvinen 2013)

Kätilöinti

- käynnistäminen ja alkuvaihe
- toimijoiden kokoaminen ja osallistumisen varmistaminen
→ osallisuus
- erilaisten intressien yhteen saattaminen ja tavoitteiden fokusointi

Fasilitointi

- projektiluonteista toimintaa ja tapa/ menetelmä avustaa verkostoa tuottamaan haluttuja tuloksia

Koordinointi

- ylläpitoa, aktivointia, esim. Opin Ovi –hankkeet, kollaboratiiviset tietokäytännöt

Moderointi

- verkoston valtuutus ohjata tai reivata verkostoa kohti tavoitteita – koordinointia järeämpää aktiivisuutta

Johtaminen

- keskittynyt verkosto; yksi tai useampi kriittinen toimija

Minä
verkosto-
toimijana?

Parviäly

<http://www.scoop.it/t/parvityo>

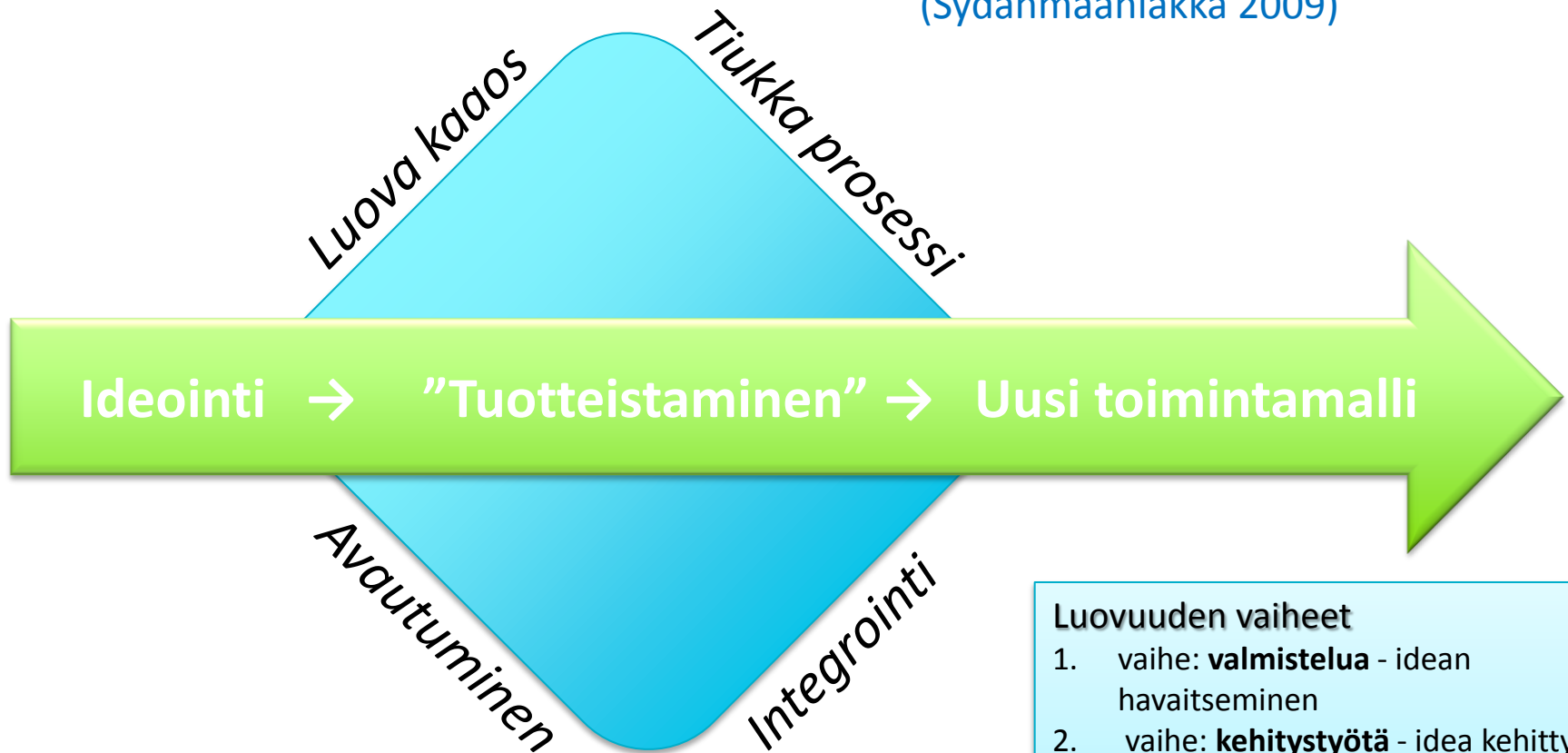
Kuratointi

jamk.fi

Luovuuteen liittyvä kaaos ja järjestys

(Sydänmaanlakka 2009)

Kumppanuuksia, verkostoja ja palveluja kehitettäessä on uskallettava työskennellä kaaoksen partaalla ja vastustettava houkutus tavoitella liikaa järjestystä. Kaaoksen partaalla vallitsee sekä **strukturi** että **rajattomuus**. Strukturiin kuuluu **moraalisen pyrkimyksen** ohjaus ja fokusointi yhteiseen tavoitteeseen ja ongelmanratkaisuun. (Fullan 1999, 24 ja 2003, 24-27.)

Luovuuden vaiheet

1. vaihe: **valmistelua** - idean havaitseminen
2. vaihe: **kehitystyötä** - idea kehittyy latentisti, sitä työstämättä
3. vaihe: **keksimistä** - idea kirkastuu ja ratkaisu oivalletaan äkkiä
4. vaihe: **todentamista** - ideaa muotoillaan, kehitellään, tarkennetaan ja korjataan

Kehittämistyön periaatteita ja lähtökohtia

Merkityksellisten tilanteiden rakentaminen

- oikeat ihmiset oikeissa verkostoissa
- toiminnan kannalta oleelliset askeleet

Epätavanomaisten keskusteluyhteyksien mahdollistaminen

- tutkiva ote omaan työhön ja verkostoyhteistyöhö
- mielekkään vuorovaikutuksen edistäminen

Käytännön ratkaisujen löytämisestä huolehtiminen

- suora sitoutuminen ja omaksi ottaminen
- keskittyminen asioihin, joihin voidaan vaikuttaa
- mielekäs toiminta tilanteissa, joita ei voida muuttaa

Asioiden pitäminen läpinäkyvinä ja julkisina

- pyrkimysten avoin ilmaiseminen
- kaikilla tasavertainen mahdollisuus saada ja jakaa tietoa

Verkoston ”moniäänisyyden” kuuleminen

- erilaisuuden ja moninaisuuden hyödyntäminen
- yhteistyö toiminnan kautta - ei konsensuksen

Kehittäjäverkoston kohtaamia kysymyksiä

Aito syy olla olemassa

Hyvä yhteys

Kumppanuuden hakeminen

Informaation jakaminen

Luottamus

Pelisäännöt

Toisten ymmärtäminen

Sitoutuminen

Resurssien riittävyys

Oppimiskyky

Foorumien riittävyys & laadukkuus

Jaetut tietokäytännöt

Työnjaon selkeys

Keinotekoisuus

Yhteensopimattomuus

Eristäytyminen

Informaation panttaaminen

Epäluottamus

Kurittomuus

Ymmärtämättömyys

Sitoutumattomuus

Resurssien puute

Oppimiskyvyttömyys

Vähäisyys & toimimattomuus

Ei yhteisiä tietokäytäntöjä

Työnjaon selkiintymättömyys

jamk.fi

Jari Kalavainen

Verkoston oppimisen periaatteita

(Torvinen 2012 mukaillen Nancy M. Dixonia 1994)

1. Yhteisön, tiimin, organisaation ja koko verkoston näkeminen oppimisyksikkönä: osaaminen on yhteisöllinen ”tuote” ja uudelle oppimisen tasolle pääsy edellyttää kollektiivina oppimista
2. Kaikilla tasoilla on oppimista rajoittavia uskomuksia: ovat useimmiten tiedostamattomia
3. Yhteinen toiminta: kaikilla verkoston toimijoilla on oppijan rooli
4. Kollektiivinen ymmärrys: oppimista voidaan tukea luomalla yhteisiä oppimisen paikkoja, erilaisia foorumeita (kohtaamista, jakamista, yhteistä tiedonmuodostusta ja merkityksenantoa)
5. Oppiminen vaatii aikaa
6. Yhteistyö ja yhteydet: tunnistetaan toisilta oppimisen merkitys

Verkosto tarvitsee oman pedagogiikan

”6D-malli” (Jääskeläinen, Keskinen & Spangar 2010)

1. **Debatti:** erilaiset näkemykset asioista voivat tulla esille turvallisesti ja niitä kunnioitetaan
2. **Dialogi:** erilaisten ”äänten” tasavertainen kuuntelu ja hyödyntäminen (jaettu, hybridi tiedonmuodostus)
3. **Difference:** erilaisuuden hyväksyminen ja hyödyntäminen voimavarana (ml. moniammatillisuus, rajojen ylitys)
4. **Distinction:** uuden toimintatavan ero entiseen on tietoisien pohdinnan kohde
5. **Deal:** verkostossa kyetään ja päästään sopimaan seuraavista yhteisistä tekemisistä erilaisuudesta huolimatta
6. **Documentation:** verkosto seuraa ja arvioi omaa kehitystään sisällöllisesti ja toimintakulttuurina

Kiitos!

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hannele Torvinen, lehtori, KM, ntm
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

hannele.torvinen@jamk.fi

<https://twitter.com/tiipiit>